

هشدار قرمز: شناسایی ۴۱ هزار مبتلا به HIV در کشور

25 آبان 1404

با گذشت بیش از چهار دهه از شناسایی نخستین موارد ابتلاء به HIV در جهان، هنوز بسیاری از جوامع درگیر چالش‌های متعدد در مسیر کنترل این بیماری هستند؛ چالش‌هایی که نه از جنس کمبود دارو یا نبود امکانات درمانی، بلکه بیشتر از جنس ناآگاهی، انگ اجتماعی و ترس از انجام آزمایش است.

بیماری HIV اگرچه درمان قطعی ندارد، اما با داروهای ضدویروسی موجود می‌توان آن را به‌طور کامل کنترل کرد، به‌گونه‌ای که فرد مبتلا بتواند زندگی نرمال، سالم و بدون خطر انتقال به دیگران داشته باشد.

در کشور ما نیز طی دو دهه اخیر، با اجرای برنامه‌های «کاهش آسیب» و فراهم‌سازی دسترسی رایگان به دارو، روند درمان و پیشگیری پیشرفت چشمگیری داشته است، با این حال، همچنان درصد قابل توجهی از مبتلایان شناسایی نشده‌اند و بسیاری از مردم به دلیل باورهای نادرست و ترس از قضاوت اجتماعی، از انجام تست اچ‌آی‌وی خودداری می‌کنند و همین مسئله باعث شده وزارت بهداشت و دانشگاه‌های علوم پزشکی در آستانه روز جهانی ایدز، بار دیگر بر ضرورت آگاهی‌رسانی، آموزش عمومی و تشویق افراد به انجام آزمایش تأکید کنند.

در همین راستا، پویش ملی «من هم تست اچ‌آی‌وی می‌دهم» از ۲۰ آبان تا ۲۰ آذر در سراسر کشور در حال برگزاری است؛ پویشی که هدف آن، گسترش فرهنگ آزمایش داوطلبانه، کاهش انگ و تبعیض علیه مبتلایان و تشویق مردم به مراجعه به مراکز مشاوره بیماری‌های رفتاری است؛ مراکزی که خدمات تست و مشاوره را به‌صورت کاملاً رایگان و محرمانه ارائه می‌دهند.

در گفت‌وگوی پیش‌رو، «لادن عباسیان، رئیس مرکز تحقیقات ایدز و فوق تخصص بیماری‌های عفونی دانشگاه علوم پزشکی تهران» از آخرین آمار ابتلاء در کشور، تغییر الگوی انتقال ویروس، وضعیت درمان بیماران، نقش آموزش در پیشگیری، و اهمیت پویش‌های آگاهی‌بخش سخن می‌گوید.

درمان و هزینه بیماری ایدز در ایران

وضعیت فعلی درمان بیماران مبتلا به HIV در کشور توضیح داد که محدودیت سنی برای ابتلاء وجود ندارد و هر فردی از نوزاد تا بزرگسال ممکن است در معرض آلودگی قرار گیرد. به گفته او، انتقال بیماری در نوزادان معمولاً از مادر مبتلا به کودک رخ می‌دهد، اما در سایر سنین عوامل مختلفی از جمله تماس جنسی محافظت‌نشده، اعتیاد تزریقی یا استفاده از وسایل غیر بهداشتی مانند تاتو و پیرسینگ در انتقال نقش دارند.

ویروس از طریق تماس‌های معمول روزمره منتقل نمی‌شود، خاطرنشان کرد: استفاده از ظروف مشترک، دست دادن، بوسیدن یا در آغوش گرفتن فرد مبتلا هیچ‌کدام راه انتقال HIV نیست. حتی در استخر یا محیط‌های عمومی، احتمال انتقال وجود ندارد مگر در شرایط خاص تماس مستقیم خون آلوده با زخم باز فرد دیگر که بسیار نادر است.

در حال حاضر در ایران داروهای خوراکی HIV به‌صورت کامل در دسترس است و هیچ کمبودی در کشور وجود ندارد. تمام داروها رایگان و تحت پوشش وزارت بهداشت قرار دارند و بیماران برای دریافت آن‌ها نیازی به مراجعه به داروخانه یا استفاده از بیمه ندارند.

داروهای جدید ترکیبی هستند و در قالب یک قرص روزانه مصرف می‌شوند. این داروها با مهار تکثیر ویروس، باعث کاهش بار ویروسی در خون شده و در نهایت آن را به صفر می‌رسانند. در این شرایط، فرد نه‌تنها زندگی طبیعی خواهد داشت بلکه دیگر توان انتقال بیماری به دیگران را نیز ندارد.

مهم‌ترین عامل در کنترل بیماری، تشخیص زودهنگام و شروع سریع درمان است. هر فردی که احساس می‌کند در معرض رفتار پرخطر بوده، باید بدون ترس یا قضاوت اجتماعی برای انجام تست HIV مراجعه کند. درمان سریع، ضامن زندگی سالم و طول عمر طبیعی خواهد بود.

پویش «من هم تست می‌دهم»

همزمان با پویش ملی «من هم تست اچ‌آی‌وی می‌دهم»، از ۲۰ آبان تا ۲۰ آذر در سراسر کشور، تست رایگان و محرمانه در مراکز مشاوره بیماری‌های رفتاری ارائه می‌شود. این مراکز علاوه بر انجام آزمایش، خدمات مشاوره‌ای، آموزش پیشگیری و پاسخ به پرسش‌های عمومی را نیز در اختیار مراجعان قرار می‌دهند.

افراد برای انجام تست نیازی به ارائه نام، کد ملی یا اطلاعات شخصی ندارند و تمام فرآیند محرمانه انجام می‌شود. هدف این پویش افزایش آگاهی، کاهش انگ اجتماعی و ترغیب مردم به انجام تست داوطلبانه است.

نقش وزارت بهداشت و دانشگاه‌ها

این پویش ملی با همکاری معاونت‌های بهداشتی دانشگاه‌های علوم پزشکی سراسر کشور در حال اجراست و همه مراکز مشاوره بیماری‌های رفتاری به عنوان بازوی اجرایی وزارتخانه در حال ارائه خدمات هستند.

HIV یک بیماری قابل کنترل است و بیماران در صورت درمان به‌موقع می‌توانند مانند سایر افراد زندگی کنند. جامعه باید یاد بگیرد که با آگاهی، بدون انگ و ترس، با مبتلایان رفتار کند. آگاهی، کلید پیشگیری و کنترل این بیماری است.

آمار تازه از مبتلایان به HIV

بر اساس آخرین داده‌ها، حدود ۴۱ هزار و ۵۹ نفر در کشور به HIV مبتلا هستند که از این میان، ابتلای ۲۵ هزار و ۸۷۰ نفر به‌طور قطعی ثبت شده است. این فاصله نشان می‌دهد بخشی از مبتلایان هنوز شناسایی نشده‌اند و نیاز به بیماریابی فعال در کشور وجود دارد.

مسیرهای انتقال و عوامل خطر

عامل انتقال HIV همچنان ترکیبی از چند مسیر است: تماس جنسی محافظت‌نشده، استفاده از سرنگ مشترک، انتقال از مادر به کودک، و استفاده از ابزار غیربهداشتی مانند تاتو، پیرسینگ یا حجامت و هر نوع اقدام آرایشی یا درمانی که در آن تماس مستقیم با خون وجود داشته باشد، در صورت آلوده بودن ابزار، می‌تواند خطر انتقال ویروس را به همراه داشته باشد.

تغییر الگوی انتقال به سمت روابط جنسی

در بررسی آمار تجمعی از سال ۱۳۶۵ تاکنون، ۵۲ درصد از مبتلایان از طریق تزریق با وسایل آلوده، ۳۰ درصد از طریق روابط جنسی، و ۱۰۶ درصد از طریق مادر به کودک دچار عفونت شده‌اند و با این حال، در شش‌ماهه نخست سال ۱۴۰۴، تنها ۷ درصد از موارد جدید مربوط به اعتیاد تزریقی بوده و ۶۴ درصد از طریق تماس جنسی منتقل شده است و این تغییر نشان می‌دهد الگوی انتقال در کشور به‌طور قابل توجهی به سمت روابط جنسی محافظت‌نشده حرکت کرده و آموزش و اطلاع‌رسانی گسترده‌تری نیاز است.

تا پایان سال ۱۴۰۳، بیشترین گروه سنی درگیر، افراد ۲۰ تا ۴۵ ساله با سهم ۷۳ درصد بوده‌اند و همچنین ۲۴ درصد از مبتلایان بالای ۴۵ سال و حدود ۳ درصد کمتر از ۲۰ سال سن دارند. این اعداد نشان می‌دهد جوانان در معرض بیشترین خطر ابتلاء قرار دارند.

درباره احتمال انتقال غیرمستقیم

انتقال HIV از طریق تماس‌های معمول روزمره مانند استفاده از لیوان، بشقاب یا استخر ممکن نیست. تنها در شرایطی که خون آلوده فرد مبتلا با زخم باز فرد دیگر تماس مستقیم پیدا کند، احتمال انتقال وجود دارد و در مقابل، اگر فرد مبتلا تحت درمان دارویی باشد و بار ویروسی در خونس به صفر برسد، خطر انتقال عملاً از بین می‌رود؛ چه از طریق تماس خونی و چه جنسی.

درمان، عامل اصلی کنترل بیماری

افراد مبتلا به HIV در صورت تشخیص زودهنگام و پایداری به درمان می‌توانند زندگی کاملاً نرمال و سالمی داشته باشند و درمان منظم موجب کاهش بار ویروسی و جلوگیری از انتقال بیماری به دیگران می‌شود.

ضرورت آموزش و رفع انگ اجتماعی

با توجه به تغییر الگوی انتقال به سمت تماس جنسی، آموزش رفتارهای جنسی ایمن، اطلاع‌رسانی شفاف و کاهش انگ اجتماعی باید در اولویت برنامه‌های پیشگیری قرار گیرد. همچنان ترس از قضاوت اجتماعی و نبود آگاهی درست، دو مانع اصلی در مسیر تشخیص و درمان هستند.